

Petrică TRUȘCĂ
Andrada Mihaela TRUȘCĂ

DREPT CIVIL

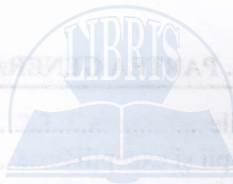
PARTEA GENERALĂ

Ediția a II-a, revăzută și adăugită

Universul Juridic

București

-2016-

Cuprins

ABREVIERI.....	5
CAPITOLUL I	
CARACTERIZARE GENERALĂ A DREPTULUI CIVIL ROMÂN	7
Secțiunea I	
Noțiunea, rolul, principiile și delimitarea dreptului civil	7
§1. Considerații necesare asupra noțiunii de drept	7
1.1. Noțiunea de drept în general	7
1.2. Diviziunea dreptului în drept public și drept privat	8
1.3. Accepțiunile noțiunii de „drept civil”	8
§2. Noțiunea dreptului civil român	9
2.1. Definiție	9
§3. Rolul dreptului civil.....	16
3.1. Poziția dreptului civil de „drept comun”	16
3.2. Alte aspecte ale rolului dreptului civil	17
§4. Principiile dreptului civil român	17
4.1. Enumerarea principiilor dreptului civil	17
4.2. Caracterizarea principiilor generale ale dreptului civil.....	19
§5. Delimitarea dreptului civil față de alte ramuri de drept	25
5.1. Necesitatea și criteriile de delimitare	25
5.2. Ramurile de drept față de care se face delimitarea	28
Secțiunea a II-a	
Teoria legii civile.....	32
§1. Izvoarele (sursele) dreptului civil român	32
1.1. Noțiunea de izvor al dreptului civil.....	32
1.2. Categorii de izvoare (surse) ale dreptului civil în sens formal.....	33
§2. Aplicarea legii civile.....	40
2.1. Precizări prealabile	40
2.2. Intrarea și ieșirea din vigoare a legii civile.....	41

2.3. Principiile acțiunii în timp a legii civile	43
2.4. Aplicarea legii civile în spațiu. Principii și excepții	47
2.5. Aplicarea legii civile asupra persoanelor	48
§3. Interpretarea legii civile	49
3.1. Definiție	49
3.2. Necesitatea interpretării normelor dreptului civil	50
3.3. Clasificarea interpretării legii civile	50

CAPITOLUL II

RAPORTUL JURIDIC CIVIL

Secțiunea I

Noțiune, caractere și structură

§1. Definiția raportului juridic civil	63
§2. Caracterele raportului juridic civil	64
§3. Structura raportului juridic civil	66

Secțiunea a II-a

Noțiuni generale privind subiectele raportului juridic civil

§1. Definiții și categoriile subiectelor de drept civil	67
1.1. Definiții	67
1.2. Categoriile subiectelor de drept civil	68
§2. Determinarea, pluralitatea și schimbarea subiectelor raportului juridic civil	69
2.1. Determinarea subiectelor raportului juridic civil	69
2.2. Pluralitatea subiectelor raportului juridic civil	70
2.3. Schimbarea subiectelor raportului juridic civil	75
§3. Capacitatea civilă	76
3.1. Noțiune	76
3.2. Capacitatea civilă a persoanei fizice	77
3.3. Capacitatea civilă a persoanei juridice	79

Secțiunea a III-a

Conținutul raportului juridic civil

§1. Noțiunea de conținut al raportului juridic civil	81
§2. Dreptul subiectiv civil	82
2.1. Definiția dreptului subiectiv civil	82
2.2. Clasificarea drepturilor subiective civile	84

2.3. Categoriile de drepturi subiective civile în funcție de aceste criterii	85
A. Drepturi subiective civile absolute și relative	85
B. Drepturi subiective civile patrimoniale și nepatrimoniale.....	86
C. Drepturi subiective civile principale și accesorii.....	90
D. Drepturi subiective civile pure și simple și drepturi afectate de modalități.....	94
2.4. Recunoașterea drepturilor subiective civile	94
2.5. Ocrotirea drepturilor subiective civile.....	95
2.6. Exercițarea drepturilor subiective civile.....	96
2.7. Abuzul de drept	97
§3. Obligația civilă	98
3.1. Definiția obligației civile	98
3.2. Terminologie	99
3.3. Criteriile de clasificare și categoriile de obligații civile în funcție de aceste criterii.....	99
3.4. Analiza obligațiilor civile în funcție de aceste criterii	100
A. Clasificarea obligațiilor în funcție de obiectul lor	100
B. Clasificarea obligațiilor după opozabilitatea lor în obligații obișnuite (între părți), opozabile terților și obligații reale.....	104
C. Clasificarea obligațiilor în funcție de sancțiune.....	105
Secțiunea a IV-a	
Obiectul raportului juridic civil	106
§1. Generalități privind obiectul raportului juridic civil.....	106
1.1. Noțiunea de obiect al raportului juridic civil.....	106
1.2. Definiția bunului în dreptul civil.....	107
§2. Clasificarea bunurilor	108
2.1. Criterii de clasificare și categoriile de bunuri în funcție de aceste criterii.....	108
Secțiunea a V-a	
Izvoarele raportului juridic civil concret	123
§1. Noțiuni generale	123

1.1. Corelația dintre norma juridică, raportul juridic civil abstract, raportul juridic civil concret și izvorul raportului juridic civil concret.....	123
1.2. Definiția izvorului raportului juridic civil concret.....	124
§2. Clasificarea izvoarelor raporturilor juridice concrete.....	125
2.1. Criterii de clasificare	125
2.2. Analiza categoriilor de izvoare	126
CAPITOLUL III	
ACTUL JURIDIC CIVIL	128
Secțiunea I	
Noțiunea și clasificarea actelor juridice civile	128
§1. Noțiunea actului juridic civil	128
1.1. Definiție	128
1.2. Sensurile expresiei „act juridic civil”	129
§2. Clasificarea actelor juridice civile.....	130
2.1. Criterii de clasificare și categorii de acte juridice în funcție de aceste criterii.....	130
Secțiunea a II-a	
Condiții pentru valabilitatea actului juridic civil	143
§1. Definiția și clasificarea condițiilor actului juridic civil	143
1.1. Definiție și terminologie.....	143
1.2. Clasificarea condițiilor actului juridic civil.....	144
§2. Capacitatea de a încheia actul juridic civil.....	145
2.1. Definiție	145
2.2. Principiul capacității și excepția de la acest principiu	146
§3. Consimțământul	149
3.1. Corelația dintre consimțământ și voința juridică.....	149
3.2. Formarea și principiile voinței juridice	150
3.3. Definiția consimțământului și condițiile pe care trebuie să le îndeplinească pentru a fi valabil	155
3.4. Viciile de consimțământ	159
§4. Obiectul actului juridic civil	181
4.1. Noțiune.....	181
4.2. Condiții de valabilitate.....	182

4.3. Conținutul condițiilor de valabilitate	182
§ 5. Cauza (scopul) actului juridic civil	190
5.1. Noțiune.....	190
5.2. Condițiile valabilității cauzei actului juridic civil.....	192
5.3. Proba cauzei	195
Secțiunea a III-a	
Forma actului juridic civil	196
§1. Definiție și terminologie. Principiul consensualismului	196
1.1. Definiție și terminologie	196
1.2. Forma actului juridic civil – în sensul restrâns (stricto sensu) – Principiul consensualismului.....	197
§2. Forma cerută ad validitatem	199
2.1. Noțiunea și justificarea formei cerute ad validitatem	199
2.2. Caracterele juridice ale formei cerute ad validitatem	201
2.3. Condiții ce trebuie respectate pentru asigurarea formei ad validitatem.....	201
2.4. Aplicații ale formei ad validitatem.....	202
§3. Forma cerută ad probationem	202
3.1. Noțiune și justificare.....	202
3.2. Caracteristicile formei cerută ad probationem	203
3.3. Aplicații ale formei ad probationem	204
§4. Forma cerută pentru opozabilitate față de terți.....	205
4.1. Noțiune și justificare.....	205
4.2. Aplicații ale formei cerută pentru opozabilitate	207
Secțiunea a IV-a	
Modalitățile actului juridic civil	208
§1. Noțiunea de modalitate a actului juridic civil.....	208
§2. Termenul.....	209
2.1. Definiție și reglementare	209
2.2. Clasificare și efecte.....	210
2.3. Scadența și exigibilitatea	213
§3. Condiția.....	215
3.1. Definiție și reglementare	215
3.2. Clasificare și efecte.....	216

1. Efectele condiției suspensive	221
2. Efectele condiției rezolutorii	223
3.3. Comparație între termen și condiție	224
§4. Sarcina	225
4.1. Noțiune și reglementare	225
4.2. Clasificare și efecte	225
4.3. Comparație între condiție și sarcină	227
Secțiunea a V-a	
Efectele actului juridic civil	228
§1. Noțiunea și determinarea efectelor actului juridic civil	228
1.1. Definiție	228
1.2. Stabilirea (determinarea) efectelor actului juridic civil	229
1.3. Reguli de interpretare a actului juridic civil	230
§2. Principiile efectelor actului juridic civil și excepțiile lor	232
2.1. Precizări introductive	232
2.2. Principiul forței obligatorii – pacta sunt servanda	232
2.3. Principiul irevocabilității actului juridic civil	236
2.4. Principiul relativității efectelor actului juridic civil	239
2.5. Excepții de la opozabilitatea actului juridic civil	246
Secțiunea a VI-a	
Nulitatea actului juridic civil	247
§1. Noțiunea nulității actului juridic civil	247
1.1. Definiție	247
1.2. Funcțiile nulității	248
1.3. Evoluția concepției cu privire la nulitatea actului juridic	249
§2. Delimitarea nulității față de alte sancțiuni de drept civil	250
2.1. Precizări prealabile	250
2.2. Delimitarea nulității față de rezoluțiune, reziliere, revocare, caducitate și inopozabilitate	250
§3. Clasificare, cauze și regim juridic	255
3.1. Clasificarea nulității actului juridic civil	255
3.2. Cauzele de nulitate	262
3.3. Regimul juridic al nulității	266
§4. Efectele nulității actului juridic civil	275
4.1. Considerații generale	275

4.2. Definiția efectelor nulității	276
4.3. Principiile efectelor nulității și excepțiile lor	278
CAPITOLUL IV	
PRESCRIPTIA EXINCTIVĂ	293
Secțiunea I	
Considerații generale privind prescripția extinctivă	293
§1. Generalități	293
§2. Definiția prescripției extinctive	295
§3. Reglementarea prescripției extinctive din dreptul civil	297
§4. Caracterul normelor care reglementează prescripția extinctivă	298
§5. Natura juridică și delimitarea prescripției extinctive	303
5.1. Natura juridică a prescripției extinctive	303
5.2. Delimitarea prescripției extinctive	305
§6. Efectul prescripției extinctive	307
6.1. Precizări prealabile	307
6.2. Noțiune și consecințe	309
6.3. Principiile efectului prescripției extinctive	311
Secțiunea a II-a	
Domeniul de aplicare a prescripției extinctive	314
§1. Noțiunea și criteriile de determinare a domeniului prescripției extinctive	314
1.1. Noțiunea de domeniu al prescripției extinctive	314
1.2. Determinarea domeniului prescripției extinctive	314
§2. Domeniul prescripției extinctive în categoria drepturilor patrimoniale	316
2.1. Prescripția extinctivă și drepturile de creanță	316
2.2. Prescripția extinctivă și drepturile reale accesorii	317
2.3. Prescripția extinctivă și drepturile reale principale	317
§3. Domeniul prescripției extinctive în cadrul drepturilor nepatrimoniale	320
3.1. Principiul imprescriptibilității acțiunilor ce apără drepturile personale nepatrimoniale	320
3.2. Excepții de la principiu	321

§4. Probleme speciale privind domeniul prescripției extinctive ...	322
4.1. Situații juridice în care se ridică problema prescriptibilității	322
4.2. Soluții adoptate în rezolvarea problemelor speciale privind domeniul prescripției extinctive	323
Secțiunea a III-a	
Termenele de prescripție extintivă.....	328
§1. Noțiuni și clasificare	328
1.1. Noțiune.....	328
1.2. Clasificarea termenelor de prescripție extintivă	329
§2. Termenul general de prescripție extintivă	329
§3. Termene speciale de prescripție extintivă	330
Secțiunea a IV-a	
Începutul cursului prescripției extinctive	333
§1. Regula generală privind începutul cursului prescripției extinctive.....	333
1.1. Precizări prealabile	333
1.2. Consacrarea legislativă a regulii generale	334
§2. Reguli speciale privind începutul cursului prescripției extinctive.....	335
2.1. Ipoteza dreptului la acțiunea în executarea obligațiilor de a da sau de a face	335
2.2. Ipoteza dreptului la acțiunea în restituirea prestațiilor	336
2.3. Ipoteza dreptului la acțiunea în executarea prestațiilor succesive.....	337
2.4. Ipoteza dreptului la acțiune în materia asigurărilor contractuale.....	337
2.5. Ipoteza dreptului la acțiunea în repararea pagubei cauzate printr-o faptă ilicită și cazuri asimilate.....	338
2.6. Ipoteza dreptului la acțiunea în anularea actului juridic	341
2.7. Ipoteza dreptului la acțiunea în răspundere pentru vicii aparente	343
2.8. Ipoteza dreptului la acțiunea în răspundere pentru vicii ascunse.....	344

2.9. Alte reguli speciale privind începutul prescripției extinctive în câteva cazuri particulare	346
Secțiunea a V-a	
Suspendarea cursului prescripției extinctive	347
§1. Noțiunea și cauzele suspendării cursului prescripției extinctive.....	347
1.1. Noțiune și justificare.....	347
1.2. Cauzele de suspendare a prescripției extinctive	348
1.3. Analiza cauzelor generale de suspendare a cursului prescripției extinctive	350
1.4. Cauze speciale de suspendare a cursului prescripției extinctive	354
§2. Efectele suspendării cursului prescripției extinctive	355
2.1. Efectele generale ale suspendării cursului prescripției extinctive.....	355
2.2. Efectul special al suspendării cursului prescripției extinctive.....	356
Secțiunea a VI-a	
Întreruperea cursului prescripției extinctive	359
§1. Noțiunea și cauzele întreruperii cursului prescripției extinctive	359
1.1. Noțiune și justificare.....	359
1.2. Cauzele de întrerupere a cursului prescripției extinctive ...	360
1.3. Analiza cauzelor de întrerupere a cursului prescripției extinctive.....	361
§2. Efectele întreruperii cursului prescripției extinctive.....	364
2.1. Reglementarea efectelor întreruperii cursului prescripției extinctive	364
2.2. Analiza efectelor întreruperii cursului prescripției extinctive.....	364
Secțiunea a VII-a	
Repunerea în termenul de prescripție	367
§1. Noțiunea și reglementarea repunerii în termenul de prescripție.....	367

1.1. Reglementarea legală a repunerii în termenul de prescripție.....	367
1.2. Noțiuni.....	367
1.3. Justificarea repunerii în termenul de prescripție.....	368
§2. Domeniul repunerii în termen.....	369
§3. Termenul de repunere în termenul de prescripție.....	371
3.1. Reglementare. Natură juridică.....	371
3.2. Efectul repunerii în termenul de prescripție.....	371
§4. Împlinirea (calculul) termenelor de prescripție extintivă.....	372
4.1. Precizări prealabile.....	372
4.2. Regulile aplicabile în calculul termenelor de prescripție extintivă.....	373
Secțiunea a VIII-a	
Decăderea.....	374
§1. Noțiune. Clasificarea termenelor de decădere.....	374
§2. Regimul juridic al termenelor de decădere.....	376
§3. Efectele decăderii.....	377

CAPITOLUL I

CARACTERIZARE GENERALĂ A DREPTULUI CIVIL ROMÂN

Secțiunea I

Noțiunea, rolul, principiile și delimitarea dreptului civil

§1. Considerații necesare asupra noțiunii de drept

1.1. Noțiunea de drept în general

Trăind în cadrul organizat al societății, în mod necesar, oamenii sunt obligați să stabilească relații unii cu alții.

Aceste relații nu se pot stabili la întâmplare. Din cele mai vechi timpuri și până în zilele noastre necesitățile social-economice au impus ca relațiile dintre oameni să primeze în stabilirea și desfășurarea unor anumite reguli de conduită obligatorii.

La început a existat *obiceiul* care a impus în viața colectivă anumite reguli de conduită – ca derivând din natură și rațiune – a căror respectare era asigurată prin deprindere și teamă de izolare.

În decursul timpului, obiceiul s-a transformat în *drept natural* sau *drept cutumiar*. Dreptul natural sau cutumiar se consideră a fi rezultat din legile veșnice și nestrămutate ale naturii, precum și din necesitățile unei discipline sociale a vieții în cadrul colectivității.

Regulile de conduită, în cadrul comunităților umane, s-au impus prin forța de constrângere a diferitelor grupări și mai târziu a statului.

Dezvoltarea statului și a dreptului are loc în timp, de la inferior la superior și de la ceea ce era vechi la ceea ce devenea nou și util în cadrul comunităților.

Evident, această dezvoltare s-a impus și a devenit necesară ca urmare a schimbărilor și modificărilor survenite în viața economică și socială. Reținem, prin urmare, că dreptul apare odată cu statul ca produs al aceleiași dezvoltări sociale.

Existența statului, în epoca modernă, se afirmă în corelarea sa cu existența dreptului prin toate cele trei funcții ale sale. Așa fiind, dreptul ca noțiune cu caracter general ar putea fi definit în felul următor: ansamblu de norme sau reguli de conduită instituite sau sancționate de către stat în cadrul funcției legislative și a căror aplicare și respectare este asigurată prin exercitarea funcțiilor sale, administrativă și judecătorească.

1.2. Diviziunea dreptului în drept public și drept privat

Dreptul oricărei țări este unic. O diviziune în mare a dreptului este totuși posibilă. Este de reținut că această diviziune este cunoscută încă din dreptul roman¹.

Criteriul este acela al intereselor avute în vedere. Astfel, se consideră că în toate acele cazuri în care se are în vedere un interes general, ne aflăm în prezența *dreptului public*, iar în cazul în care se are în vedere un interes particular ne aflăm în prezența *dreptului privat*.

O precizare mai sigură rezultă din faptul participării sau neparticipării statului la raporturile juridice avute în vedere. Astfel, în cazul în care la raporturile juridice participă statul, ne aflăm în prezența dreptului public. Se consideră că fac parte din dreptul public: dreptul administrativ, dreptul financiar, dreptul penal, dreptul procesual penal, dreptul constituțional ș.a.m.d.

În cazul în care raporturile juridice se stabilesc între particulari, persoane fizice și juridice, pe bază de egalitate în drepturi – chiar dacă participă și statul – ne aflăm în prezența dreptului privat. Se consideră că fac parte din dreptul privat: dreptul civil, dreptul comercial, dreptul familiei ș.a.m.d.

Adăugăm și precizarea potrivit căreia în domeniul dreptului privat ponderea deosebită o ocupă ramura dreptului civil.

1.3. Accepțiunile noțiunii de „drept civil”

Sintagma *drept civil* este susceptibilă de mai multe înțelesuri².

¹ Pentru o prezentare mai aprofundată a acestei diviziuni a se vedea N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, Ed. C.H. Beck, București, 2012, p. 70-74.

² În acest sens, C. Hamangiu, I. Rosetti Bălănescu, Al. Băicoianu, *Tratat de drept civil român*, vol. 1, București, 1928, p. 1-3; Gh. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în*

Într-un prim înțeles, prin drept civil se desemnează *ramura de drept*, adică un ansamblu de norme juridice. Acest înțeles mai este utilizat în doctrină, prin expresiile *drept obiectiv* și *drept pozitiv*.

În al doilea înțeles se desemnează unul din elementele conținutului raportului juridic civil ca element de structură al acestui raport și anume, *dreptul subiectiv civil*, respectiv o posibilitate recunoscută de legea civilă, subiectului activ – titularul dreptului subiectiv civil – în virtutea căruia acesta poate avea o anumită conduită, poate cere o conduită corespunzătoare dreptului său de la subiectul pasiv, iar în caz de nevoie, poate face apel la justiție, dacă dreptul său nu poate fi protejat juridic decât în acest fel.

Într-un ultim înțeles, prin *drept civil* este desemnată acea ramură a științei juridice care are ca obiect de cercetare dreptul civil ca ramură de drept. Știința dreptului civil, la rândul ei, formează obiectul de studiu pentru disciplina de învățământ, utilizându-se această expresie: *drept civil*.

§2. Noțiunea dreptului civil român

2.1. Definiție

În literatura juridică de specialitate, au fost formulate mai multe definiții ale dreptului civil, ca ramură a sistemului dreptului românesc¹ în mod diferit. Din multitudinea de definiții formulate în doctrină, o vom reține pe aceea potrivit căreia *dreptul civil este acea ramură care reglementează raporturi patrimoniale și nepatrimoniale stabilite între persoane fizice și persoane juridice aflate pe poziții de egalitate juridică*².

dreptul civil. Subiectele dreptului civil, ediție revăzută și adăugită de M. Nicolae și P. Trușcă, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 15; T. Pop, *Drept civil român. Teoria generală*, Ed. Lumina Lex, București, 1993, p. 7; I. Dogaru, *Elementele dreptului civil, vol. 1, Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, Ed. Șansa, București, 1993, p. 13-14; Șt. Răuschi, T. Ungureanu, *Drept civil. Partea generală. Persoana fizică. Persoana juridică*, Ed. Fundației „Chemarea” Iași, 1995, p. 12.

¹ Prin *sistemul dreptului românesc*, se înțelege totalitatea normelor juridice adoptate de legiuitorul român, norme rânduite în cadrul *ramurilor de drept* care, la rândul lor, sunt alcătuite din *instituții juridice*.

² A se vedea D. Alexandresco, *Explicațiunea teoretică și practică a dreptului civil român, în Comparatie cu legile vechi și cu primele legislațiuni străine*, Tomul I,